รูปแบบปั้นลม อาคารบ้านเรือนที่เปลี่ยนแปลงไปตามฐานานุศักดิ์ของผู้อาศัย*

The Forms and Styles of Gable roofs as Changed in Accordance with Residents' Social Status and Precedence

ภาสกร แสงสว่าง (Pasakon Sangsawang)**

บทคัดย่อ

สถาปัตยกรรมไทยที่เป็นสิ่งก่อสร้างอาคารบ้านเรือนที่พักอาศัยของผู้คน ซึ่งเป็นหนึ่งในสี่ปัจจัยต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ได้ปรากฏรูปลักษณะต่าง ๆ อย่างหลากหลายมากมายด้วยรสนิยมทางศิลปะและวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัยที่ผ่านมา ซึ่งนอกเหนือจากรสนิยมด้านความงามที่มีผลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยแล้วนั้นระบบฐานานุศักดิ์ทางสังคมก็เป็นอีกเหตุปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนเป็นตัวแปรสำคัญต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยเช่นกัน กล่าวคือ ประเทศไทยหรือประเทศสยามในอดีตใช้รูปแบบการปกครองในระบบศักดินา คือ ระบบสังคมที่มีการแบ่งชนชั้น โดยกำหนดสิทธิ หน้าที่ และฐานะของแต่ละบุคคลในสังคม โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์เหนือหัวสูงสุด และทรงเป็นเจ้าของผืนแผ่นดินทั้งราชอาณาจักร บุคคลใดมียศศักดิ์ ฐานันดรสูงได้รับสิทธิ์ครอบครองที่ดินจำนวนมาก มีทรัพย์สินมาก ก็สามารถสร้างเรือนที่พักอาศัยที่มีรูปลักษณ์สวยงามคงทนแข็งแรง ส่วนบุคคลใดฐานันดรปานกลางถึงต่ำต้อยได้รับสิทธิ์ครอบครองที่ดินจำนวนน้อย มีเงินทองอย่างอัตคัด การสร้างที่พักอาศัยก็เป็นไปตามอัตภาพ ถึงแม้ว่าสังคมการเมืองการปกครองจะพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธระบบดังกล่าวได้อย่างสิ้นเชิง จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความแตกต่างทางรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่พักอาศัย ทั้งวัสดุ โครงสร้าง รูปลักษณ์ ประโยชน์ใช้สอย ตลอดจนการประดับตกแต่ง ดังนั้นจึงหยิบยกส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรมตรงตำแหน่ง “จั่วบ้าน” หรือที่เรียกว่า “ปั้นลม” ที่ผู้เขียนพิจารณาแล้วเห็นว่าสามารถแสดงให้เห็นถึงภาพของการเปลี่ยนแปลงทางรูปแบบที่ปรากฏความแตกต่างอย่างชัดเจน และยังแสดงถึงระบบฐานานุศักดิ์ทางสังคมอันเป็นเหตุปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยได้อีกด้วย

คำสำคัญ: ปั้นลม

---

* วัตถุประสงค์ของการเขียนบทความ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการ
This article aims for scholarly Publishing

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตรกรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เบอร์โทรศัพท์มือถือ 0865140274 E-mail address : pasakon@buu.ac.th
Lecturer Painting Department Faculty of Fine and applied Art, Burapha University, Cell Phone 0865140274, E-mail address : pasakon@buu.ac.th

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

Abstract

Thai architecture pertaining to residential building constructions is one of the four essential factors for human livings. Its different variety based on artistic taste preferences and cultures of each past social periods is widely evident. Apart from the tastes of beauty having an impact on the styles of Thai architecture, social human classes and precedence is also another factor partly considered as an important variable for Thai architectural styles. That is, Thailand, with the former name "Siam Kingdom", was, in the past, governed with feudalism. In fact, it is a social system with different social classes in which each citizen's social rights, duties, and status are identified, and its monarch has the highest absolute power. In this regard, the monarch was the owner of the land all through the kingdom. The citizens with high status and precedence would have the right to own more lands and properties, so they were capable of constructing more durable and beautiful residences; whereas those with medium and low status and precedence would have the right to own smaller number of lands and properties with penurious money, respectively. As a consequence, the citizens' residential constructions relied, with this regard, on their personal conditions. Despite the development and changes of social, political, and governmental conditions, the mentioned system cannot be entirely rejected. Therefore, it is an important factor affecting the differences of Thai residential architecture in the aspects of materials, structures, shapes or forms and styles, including usable benefits and decorations. As a result, one of the architectural components, called 'a gable roofs is considered by the author of this paper as the one able to illustrate clear architectural differences for the form and style changes. They also reveal the social class and precedence system which is a causal factor impacting on Thai architecture.

Keywords: Gable roofs

ภาพที่ 1 เรือนเครื่องผูก
ที่มา: เสนอ นิลเดช, เรือนเครื่องผูก, (กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2541)

ภาพที่ 2 เรือนเครื่องสับ
ที่มา: ศุภกิจ มูลประมุข, บ้านไทยน่าอยู่, (กรุงเทพฯ: กิจศึกษาเทรดดิ้ง, 2543)

ภาพที่ 3 เรือนไทยชั้นสูง
ที่มา: ปราสาทพระเทพบิดร วัดพระศรีรัตน-ศาสดาราม กรงเทพมหานคร

บทนำ

อาคารขนาดเล็ก ตลอดจนอาคารขนาดใหญ่ที่เป็นของบุคคลธรรมดาสามัญทั่วไป ของสถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังที่ผ่านมาปรากฏงานประดับตกแต่งที่มีชื่อต่าง ๆ เช่น ปั้นลม รวย ลำยอง เป็นต้น เหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นเครื่องมุงหรือทับริมบริเวณหน้าจั่วที่เรียกว่า “ไขราหน้าจั่ว” ซึ่งเริ่มแรกสิ่งก่อสร้างขนาดเล็ก เช่น กระต๊อบ ห้างนา เถียงนา ขนำนา ขนำในสวนยาง ยุ้ง จะนิยมสร้างด้วยวัสดุจากธรรมชาติที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น ไม้ไผ่ ใบมะพร้าว ใบจาก ใบลาน หวาย หรือพืชชนิดเถาวัลย์ต่าง ๆ ซึ่งจะเรียกสิ่งก่อสร้างชนิดนี้ว่า “เรือนเครื่องผูก” ต่อมาด้วยวิวัฒนาการของวิทยาการการก่อสร้างได้พัฒนามาเป็น “เรือนเครื่องสับ” จากวัสดุไม้ไผ่ประกอบกับการใช้หวายหรือเถาวัลย์ในการรัด มัด ผูก ยึด ตรึง ระหว่างเสากับคาน ก็เปลี่ยนมาเป็นเครื่องไม้สับ ไม้จริงหรือไม้เนื้อแข็ง ซึ่งจะให้คุณภาพของอาคารที่ดีกว่า จนกระทั่งวิวัฒนาการได้มาถึงการก่อสร้างอาคารก่ออิฐ ก่อหิน ก่อแลง แล้วถือปูน ตามลำดับ เป็นการมองในแง่มุมของวิวัฒนาการก่อสร้าง ซึ่งหมายถึงกระบวนการ เทคนิค วิธีการก่อสร้างที่เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางรูปแบบ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ แต่ยังคงมีปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสถาปัตยกรรม กล่าวคือ สถานภาพของผู้คนในสังคมเป็นตัวแปรสำคัญอันหนึ่งที่ทำให้รูปแบบและเนื้อหาของสถาปัตยกรรมไทยแตกต่างกันไป ซึ่งเห็นได้ชัดในสังคมไทยโบราณที่อาคารสถาปัตยกรรมได้แสดงฐานานุศักดิ์หรือแสดงฐานันดร และชนชั้นในสังคมอันเป็นลักษณะทางธรรมชาติของทุกสังคมมนุษย์[1]

อาคารสำหรับพระพุทธศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีขนาดใหญ่ ก่อสร้างด้วยวิธีก่ออิฐถือปูน หรือก่ออิฐผสมแลง แล้วถือปูน ย่อมมีการออกแบบสร้างสรรค์ให้ผิดแผกไปจากอาคารโดยทั่วไปเพื่อให้เกิดความงดงาม ประณีต ที่แสดงถึงฐานานุศักดิ์ของผู้อยู่อาศัย ซึ่งปฏิบัติสืบต่อเป็นพระราชประเพณีจนเกิดเป็นฐานานุศักดิ์ทางสถาปัตยกรรมขึ้น รูปแบบอาคารจะเป็นสิ่งบอกว่า อาคารลักษณะนี้เป็นที่อยู่อาศัยของคนสำคัญ ลักษณะนั้นเป็นอาคารทางศาสนา หรืออาคารของสถาบันพระมหากษัตริย์ ช่างหรือสถาปนิกจะยึดถือและเคารพในฐานานุศักดิ์นี้อย่างเคร่งครัด โดยจะไม่ทำบ้านพักอาศัย

[1] สมใจ นิ่มเล็ก, **เครื่องบนและงานประดับของสถาปัตยกรรมไทย,** (กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539), 9.

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ของคนธรรมดาสามัญให้มีรูปแบบใกล้เคียงหรือเหมือนอาคารทางพุทธศาสนา รวมทั้งเหมือนอาคารของสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอันขาด

ภาพที่ 4 ปั้นลมเครื่องผูก
ที่มา: เสนอ นิลเดช, เรือนเครื่องผูก, (กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2541)

ภาพที่ 5 ปั้นลมเครื่องสับ
ที่มา: Kannika Pinwiset, Jiigzad's Bucket, เข้าถึงเมื่อ 5 พฤษภาคม 2559, เข้าถึงได้จาก http://s252.photobucket.com/user/jigzad/media/12072009441.jpg.html

คำว่าสถาปัตยกรรมนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงบัญญัติจากภาษาอังกฤษ “Architecture” ส่วนคำว่า “Architect” ทรงบัญญัติคำว่า “สถาปก” ซึ่งต่อมาเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีเสนาบดีกระทรวงธรรมการได้บัญญัติว่า “สถาปนิก” ซึ่งนิยมใช้กันมาจนปัจจุบัน

สถาปัตยกรรมไทย ถ้าจะกล่าวกันตามปกติโดยทั่วไป นับเป็นสิ่งก่อสร้างที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ แต่ถ้าจะพิจารณาให้ลึกซึ้ง จะเห็นถึงคุณค่าเนื้อหาทางความคิดและพุทธิปัญญาที่แสดงถึงการแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ดินฟ้าอากาศ ภูมิประเทศ อาชีพ รวมถึงความเข้าใจในการเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ คติความเชื่อในศาสนา ตลอดจนแสดงบุคลิกภาพ นิสัยจิตใจของคนไทยได้อย่างชัดเจน[2] และยังถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความเป็นอยู่ของมนุษยชาติไม่ว่าจะยุคสมัยใด โดยมีการแปรเปลี่ยนไปตามอิทธิพลทางธรรมชาติ ศาสนา จารีต ประเพณี สังคม เศรษฐกิจ วัสดุ วิธีการ กระบวนการ หรือวิทยาการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ครบถ้วนด้วยลักษณะโดยรวม และเพื่อความสะดวกสบาย เหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอย มีความมั่นคงแข็งแรงและคุณค่าทางความงาม ดังนั้นสถาปัตยกรรมไทยจึงเป็นทั้งศิลปะ และวิทยาศาสตร์ตลอดจนการบันทึกเรื่องราวตามสัญชาตญาณของมนุษย์และอารยธรรมของชาติ อีกทั้งยังเป็นงานศิลปะที่ต้องอาศัยความละเอียด ประณีต ความรู้ความเข้าใจอย่างท่องแท้และลึกซึ้ง ทั้งกระบวนการคิดออกแบบรูปลักษณ์ทางความงาม การคิดคำนวณวางผังโครงสร้างที่ซับซ้อน ซึ่งต้องคำนึงถึงความมั่นคงแข็งแรง ตลอดจนส่วนประดับต่าง ๆ ที่สอดคล้องสานสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่น กลมกลืน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตั้งแต่ฐานรากจรดยอด

[2] ศมประสงค์ ชาวนาไร่, “ศิลปวัฒนธรรมทางด้านสถาปัตยกรรมไทยชั้นสูง” (เอกสารประกอบการสอน รายวิชา 601101 ศิลปะและวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550), 72.

(ส่วนหลังคา) ซึ่งจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งเสียมิได้ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่า งานสถาปัตยกรรมเป็นทั้งศิลปะและวิทยาศาสตร์ในเวลาเดียวกัน ดังนั้นงานสถาปัตยกรรมไทยตั้งแต่ฐานรากจรดยอดอาคาร มีโครงสร้างและส่วนประกอบที่เป็นรายละเอียดสำคัญมากมาย แต่ที่สามารถแสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะของศิลปกรรมไทย และบ่งบอกถึงรสนิยม ตลอดจนฐานานุศักดิ์ของผู้อยู่อาศัยได้อย่างสนิทใจ คือ ส่วนที่มีชื่อเรียกว่า *ปั้นลม ป้านลม* หรือ *ต้านลม* ที่เป็นทั้งส่วนประกอบทางโครงสร้างสถาปัตยกรรมและส่วนประกอบเพื่อให้เกิดความงามไปพร้อมกัน มีลักษณะเป็นยอดแหลมสามเหลี่ยมติดอยู่ด้านหัวและท้ายของหลังคาบ้าน

ปั้นลม

ปั้นลม ป้านลม หรือบางท่านเรียกว่า **ต้านลม** เป็นไม้วางทับบนเชิงชาย ทาบทับปลายหัวเสา ทับหลังแปลาน และวางอยู่เหนืออกไก่ทั้งสองข้างซ้าย-ขวา ทำให้เกิดเป็นรูปสามเหลี่ยม (หรือที่เรียกติดปากกันว่าสามเหลี่ยมหน้าจั่ว) ปลายด้านบนของปั้นลมมีลักษณะแหลม หลังหรือสันปั้นลมถากให้อ่อนช้อย ลงมาถึงปลายที่วางอยู่บนเชิงชาย ทำรูปแบบได้หลากหลาย เช่น แบบตัวเหงา (คล้ายเหงาของลายกระหนก) แบบหางปลา เป็นต้น มีหน้าที่ป้องกันลมพัด หัวจาก หัวแฝก (หรือเครื่องมุงหลังคาชนิดอื่น ๆ) และยังมีหน้าที่เสริมสร้างความงามให้กับสถาปัตกรรมไทยจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของเรือนไทยอีกด้วย

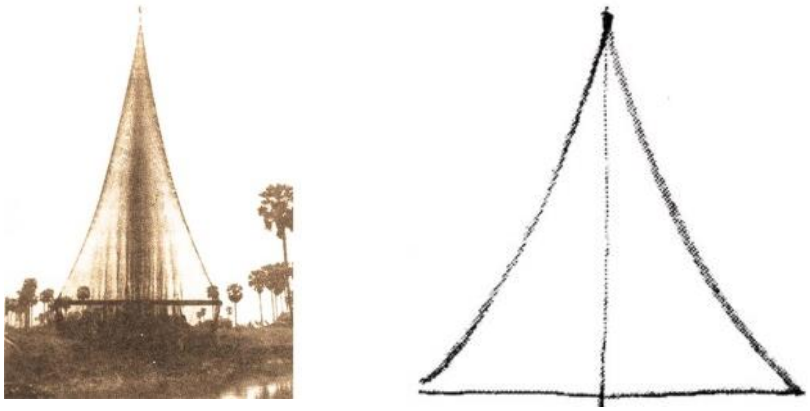

ภาพที่ 6 (ซ้าย) แห (ขวา) เส้นจอมแห
ที่มา: ศมประสงค์ ชาวนาไร่, "ศิลปวัฒนธรรมทางด้านสถาปัตยกรรมไทยชั้นสูง" (เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 601101 ศิลปะและวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550)

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ภาพที่ 7 เส้นจอมแห ที่มาของรูปร่าง โครงสร้างในงานสถาปัตยกรรมไทย
ที่มา: (ซ้าย) หน้าจั่วัดใหญ่สุวรรณาราม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
(กลาง) พระศรีรัตนเจดีย์ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพมหานคร
(ขวา) พระมณฑป วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

ปั้นลมจะปรากฏขึ้นกับอาคารทรงจั่วเสมอ ซึ่งจะนิยมทำเป็นรูปทรง**จั่วแบบทรงจอมแห** โดยเฉพาะเรือนเครื่องสับและเรือนไทยชั้นสูง เป็นรูปทรงที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย คือ จะถากให้อ่อนโค้งเข้าด้านในตามรูปร่างของจอมแห คำว่า **จอมแห** น่าจะมาจากเครื่องมือจับสัตว์น้ำชนิดหนึ่ง คือ **แห** ซึ่งด้านบนสุดถักเป็นห่วงไว้สำหรับผูกเชือกเพื่อผูกไว้กับข้อมือ เรียกว่า **จอม** ชายล่างสุดที่เรียกว่า **ตีนแห** แผ่กว้างออกอย่างฐานรูปกรวยติดห่วงโซ่โลหะ เพื่อให้แหมีน้ำหนักจมน้ำได้เร็ว เวลาทำความสะอาดนำขึ้นตากใช้เชือกผูกจอมแหแล้วโยงไว้กับคานสูง และใช้ไม้สอดขวางเข้าไปในผืนแหให้กางออกจากกัน จึงจะเห็นเส้นทั้งสองข้างแอ่นเว้าเข้าด้านใน เหมือนเส้นของจั่วในสถาปัตยกรรมไทยที่เรียกว่า **เส้นจอมแห**หรือ**ทรงจอมแห** ทั้งนี้รวมถึงเส้นรอบนอกของ สถูป เจดีย์ บุษบก มณฑป ด้วย[3]

รูปแบบปั้นลมที่เปลี่ยนแปลงไปตามฐานานุศักดิ์ทางสังคมของผู้อาศัย

เราไม่สามารถปฏิเสธรูปแบบทางสังคมที่สั่งสมสืบทอดกันมาอย่างช้านานจนกลายเป็นค่านิยมที่ปฏิบัติเป็นธรรมเนียมเรื่อยมาได้ หากพิจารณาย้อนกลับไปสมัยประวัติศาสตร์ชาติไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีที่ยังใช้ระบบการเมืองการปกครองแบบจตุสดมภ์ (เวียง, วัง, คลัง, นา) ที่มีการสร้างสถาบันตำแหน่ง และสถานภาพของขุนนาง ข้าราชการ ไล่ลำดับลงไปจนถึงไพร่ ทาส ซึ่งเป็นระบบในการบริหารบ้านเมืองที่มีภาพเค้าโครงของชนชั้นวรรณะแทรกซ้อนอยู่ โดยใช้ศักดินาเป็นตัวชี้วัดบรรดาศักดิ์ของคนในสังคม กล่าวคือ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นเจ้าเหนือหัวมีพระราชอำนาจเด็ดขาดในการพิจารณาแต่งตั้งขุนนางข้าราชการได้ตามพระราชอัธยาศัย ทั้งนี้เพื่อการบริหารควบคุมบ้านเมืองให้เกิดความสงบเรียบร้อย ดังนั้นในกระบวนการบริหารบ้านเมืองจึงมีความจำเป็นต้องแต่งตั้ง ยศหรือบรรดาศักดิ์ ราชทินนาม ตำแหน่ง และศักดินาตามความเหมาะสม

[3] ศมประสงค์ ชาวนาไร่, “ศิลปวัฒนธรรมทางด้านสถาปัตยกรรมไทยชั้นสูง” (เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 601101 ศิลปะและวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, *2550)*, 73.

“ยศหรือบรรดาศักดิ์” และ **“ราชทินนาม”** เป็นของคู่กัน เช่น พระยาจักรีศรีองครักษ์ คือ บรรดาศักดิ์และราชทินนาม ประจำตำแหน่งสมุหนายก เป็นต้น **“ตำแหน่ง”** เป็นสิ่งกำหนดความสูงศักดิ์และหน้าที่ความรับผิดชอบจะสอดคล้องกับบรรดาศักดิ์และราชทินนาม เช่น สมุหกลาโหม เสนาบดีจตุสดมภ์ มียศเป็น “พระยา” ต่อมาภายหลังเป็น “เจ้าพระยา” ลำดับรองลงมาได้แก่ตำแน่ง “จางวาง” “เจ้ากรม” “ราชปลัดทูลฉลอง” และสมุห์บัญชี ตามลำดับ **“ศักดินา”** เป็นเครื่องกำหนดความสูงต่ำในยศศักดิ์ของผู้คนอย่างชัดเจน ทุกคนถูกกำหนดให้มีศักดินาประจำแตกต่างกัน บุคคลที่มียศศักดิ์สูงมีหน้าที่ราชการในความรับผิดชอบมากจะมีศักดินาสูงเป็นลำดับชั้นขึ้นไป เช่น พระมหาอุปราช มีศักดินา **100,000 ไร่** เจ้าพระยามีศักดินา **10,000 ไร่** สามัญชนหรือไพร่มีศักดินา **25 ไร่** และทาสมีศักดินา **5 ไร่** เป็นต้น[4] ฉะนั้นบุคคลที่มียศถาบรรดาศักดิ์สูง นอกจากศักดินาสูงแล้วยังมีทรัพย์สินเงินทองมากมาย ผู้คนนับหน้าถือตาในสังคมจึงเป็นเหตุผลที่ต้องสรรหาปัจจัยทั้งสี่ที่ใช้ในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับบรรดาศักดิ์ของตน และหนึ่งในสี่ปัจจัยนั้นคือ การสร้างบ้านเรือนที่พักอาศัย

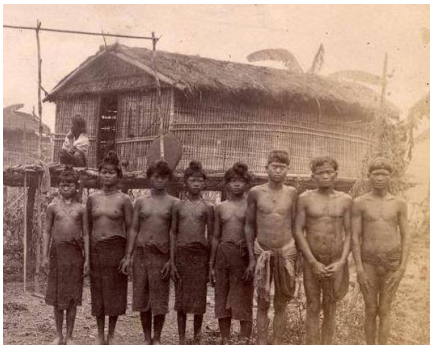

ภาพที่ 8 สามัญชนในสมัยโบราณ
ที่มา: booklandd, ภาพเก่าวิถีไทยจากบ้านนอกสู่กรุ, เข้าถึงเมื่อ 5 พฤษภาคม 2559 เข้าถึงได้จาก http://album.sanook.com/albums/843940552

จากความข้างต้นนั้นเป็นที่มาโดยสังเขปเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองในสังคมสมัยโบราณของไทย ที่ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม และยังส่งผลถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมบ้านเรือนตามลำดับจากการหยิบยกเรื่องระบบศักดินาหรือการจัดระเบียบชนชั้นวรรณะนั้นมิใช่เป็นการแสดงความคิดเห็นว่าอะไรดีหรือไม่ดีแต่อย่างใด แต่เป็นการกล่าวอ้างอิงถึงลักษณะค่านิยมทางสังคมไทยที่มีมาอย่างช้านานแล้ว ซึ่งมีความเกี่ยวพันกับพฤติกรรม บุคลิกภาพของผู้คน และรูปแบบทางสถาปัตยกรรมอย่างเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน และอีกประการหนึ่ง เพื่อส่งเสริมการอธิบายเนื้อหาต่าง ๆ ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

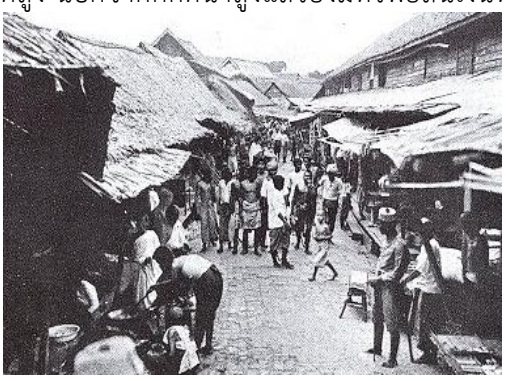

ภาพที่ 9 สภาพสังคมในสมัยโบราณ
ที่มา: คุณชายเตชิต หนุ่มหล่อน่ากอด, มาดู มาดู 19 ภาพประเทศไทยในวันวาน ที่คนไทยน้อยคนนักจะได้เห็น, เข้าถึงเมื่อ 5 พฤษภาคม 2559 เข้าถึงได้จาก https://pantip.com/topic/34296530

[4] สมชาย น้อยฉ่ำ, **การเมืองการปกครองของไทย,** (กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น, 2556), 17-18.

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ภาพที่ 10 เรือนเครื่องผูก
ที่มา: เสนอ นิลเดช, เรือนเครื่องผูก, (กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2541)

เรือนเครื่องผูก

คนธรรมดาสามัญหรือที่เรียกอย่างง่าย ๆ ว่าชาวบ้าน ที่อาศัยอยู่ตามท้องถิ่นชนบทที่มีสิ่งแวดล้อมด้วยธรรมชาติ ป่า เขา ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน ไร่ นา ประมง และค้าขาย ด้วยเหตุผลของการดำเนินชีวิต การคิดปลูกบ้านเรือนหลังใหญ่โตเป็นเรื่องที่ยากเกินตัว จึงคิดหาวิธีปลูกสร้างบ้านแบบง่าย ๆ ด้วยรูปแบบ และวิธีการก่อสร้างที่เรียนรู้จากธรรมชาติ เกิดเป็นรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เรียกว่า “เรือนเครื่องผูก” หรือเรือนชั่วคราว มักเป็นเรือนพักอาศัยขนาดเล็ก หรือมีไว้เพื่อเฝ้า สวน ไร่นา เช่น กระต๊อบ ขนำ เถียงนา เป็นต้น[5] โครงสร้างส่วนใหญ่ใช้ไม้ไผ่ หรือไม้ที่หาได้ในท้องถิ่นเป็นโครงสร้างหลัก และทำการผูกมัด ยึด ตรึงกัน ด้วยหวายหรือตอก ในส่วนของวัสดุมุงหลังคานิยมใช้ใบไม้ เช่น ใบหญ้าคา ใบตองตึง ใบจาก ใบกุง (หรือใบพลวง) เป็นต้น แล้วแต่ว่าในท้องถิ่นมีไม้ชนิดใดขึ้นอยู่มาก ส่วนวัสดุที่ใช้ทำฝาเรือนมีตั้งแต่ฝาไม้ไผ่สานไปจนถึงฝาที่ทำจากใบไม้เย็บรวมกันเป็นตับ เป็นแนว พอที่จะกันแดด บังลม และกันฝนสาดได้ สำหรับพื้นส่วนใหญ่มักจะเป็นแคร่ไม้ไผ่สับฟากสำหรับนั่งและนอนหรือไม้ไผ่เรียงลำหรือต้นหมากผ่าครึ่งสำหรับบริเวณนอกชายคา

การปลูกสร้างเรือนเครื่องผูกจึงนับได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่จะใช้วัสดุต่าง ๆ ในธรรมชาติที่มีอยู่รอบตัวนำมาปลูกสร้างเป็นที่พักอาศัยอย่างง่าย ๆ โดยไม่ต้องใช้ความรู้ทางการก่อสร้างขั้นสูง แต่ใช้ประสบการณ์ความเข้าใจกับทักษะในการผูก มัด หรือยึดตรึง ให้แน่นหนา เพื่อให้โครงสร้างสามารถทรงตัวอยู่ได้ อีกทั้งไม่ต้องใช้ปัจจัยเงินทองในการปลูกสร้างมาก โดยใช้วัสดุต่าง ๆ เท่าที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและเหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตที่เรือนเครื่องผูกนี้จึงเป็นภาพสะท้อนของการสั่งสมภูมิปัญญาในการปลูกสร้างที่พักอาศัยที่ผสมผสานสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เพื่อให้ได้ถึงประโยชน์ใช้สอยและความงามตามอัตภาพ

[5] สัญชัย ลุงรุ่ง, **สืบสานสถาปัตยกรรมไทย,** (กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547)**, 1.**

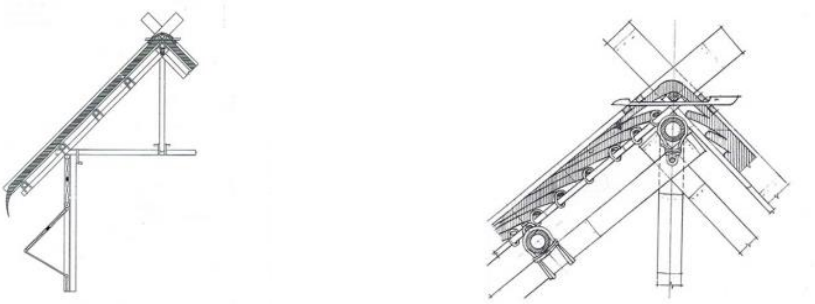

ภาพที่ 11 ลักษณะลายเส้นปั้นลมของเรือนเครื่องผูก
ที่มา: (ซ้าย-ขวา) ภัทราวดี ศิริวรรณ, สถาปัตยกรรมไทย, (ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์, 2553)

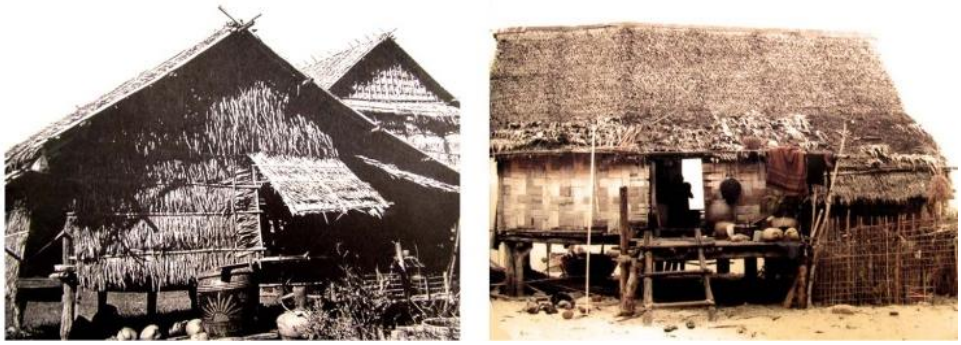

ภาพที่ 12 ลักษณะปั้นลมของเรือนเครื่องผูก
ที่มา: (ซ้าย-ขวา) เสนอ นิลเดช, เรือนเครื่องผูก, (กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2541)

ที่มา: ศุภกิจ มูลประมุข, บ้านไทยน่าอยู่, (กรุงเทพฯ: กิจศึกษาเท รดดิ้ง, 2543)

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

เรือนเครื่องสับ

เนื้อหาที่กล่าวมาก่อนหน้านี้แสดงให้เห็นว่าบุคคลในสังคมที่มีบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางข้าราชการ ซึ่งมีศักดินาสูงกว่าสามัญชนธรรมดา เป็นผู้ที่มีฐานะที่ดีทางสังคมเพียบพร้อมด้วยปัจจัยเงินทอง ไพร่ ข้าทาสบริวาร ปลูกสร้างที่พักอาศัยให้มีความอลังการใหญ่โต สวยงามให้เหมาะสมกับฐานะของตน ซึ่งส่วนใหญ่จะปลูกสร้างด้วยไม้เนื้อแข็ง มีความคงทน แข็งแรง เป็นระเบียบและประณีตปรากฏรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่เรียกว่า **“เรือนเครื่องสับ”** เป็นเรือนไม้กึ่งสำเร็จรูปที่ปรุงชิ้นส่วนต่าง ๆ ขึ้นมาเตรียมไว้ก่อนการปลูกสร้าง โดยจะประกอบและใช้การยึดต่อ เข้าไม้ด้วยสลัก และเดือยเป็นส่วนใหญ่ รูปทรงโดยรวมเป็นเรือนไม้ชั้นเดียวยกพื้นใต้ถุนสูงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หลังคาทรงสูง ชายคายื่นยาว เสาเรือนสอบล้ม มีชานเรือนกว้าง เป็นตัวเชื่อมหมู่เรือนซึ่งเรือนนี้อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

เดี่ยวล่าง หรือเดี่ยวล่องถุน คือ ส่วนที่นับจากพื้นดินถึงระดับหลังรอดมีลักษณะเป็นใต้ถุนโล่งใช้เป็นพื้นที่ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในเวลากลางวัน เช่น พักผ่อน ทอผ้า จักสาน และบางส่วนอาจใช้เป็นบริเวณเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

เดี่ยวบน คือ ส่วนที่นับจากระดับหลังรอดถึงระดับท้องขื่อในส่วนนี้จะมีลักษณะของการปิดล้อมด้วยฝาไม้แบบต่าง ๆ เช่น ฝาปะกน ฝาสายบัว หรือ ฝาสำหรวด เป็นต้น ทำให้เกิดเป็นห้อง หรือระเบียงมีความเป็นสัดส่วนเหมาะสำหรับพักอาศัย ประกอบกิจกรรมและพักผ่อน

เดี่ยวหลังคา หรือเครื่องหลังคา คือ ส่วนที่นับจากระดับท้องขื่อขึ้นไปจนถึงระดับหลังอกไก่มีลักษณะเป็นแบบหลังคาทรงมะนิลา หรือทรงจั่ว มุงด้วยกระเบื้องดินเผาหรือกระเบื้องเคลือบ ปิดทับขอบหลังคาหน้าจั่วด้วยปั้นลมที่มีลักษณะตอนบนเป็นยอดแหลม ส่วนตอนล่างเป็นตัวเหงาที่มีความอ่อนช้อยงดงาม การกำหนดสัดส่วนของเรือนนั้นเป็นเรื่องสำคัญมาก โดยทำเนียบช่างราชสำนักนั้นกำหนดไว้ว่า ส่วนเดี่ยวล่างกับเดี่ยว

บนจะต้องได้สัดส่วนที่พอดีกัน ถ้าส่วนบนเตี้ยแต่เสาเรือนสูงมากเรียกว่า “อาคารหอบพื้น” ซึ่งถือว่าไม่เป็นมงคลไม่เหมาะสำหรับอยู่อาศัย[6]

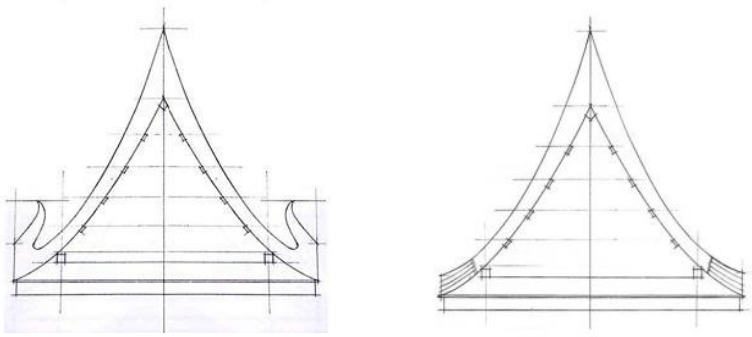

ภาพที่ 14 ลักษณะลายเส้นปั้นลมของเรือนเครื่องสับ

ที่มา: สมใจ นิ่มเล็ก, เครื่องบนและงานประดับของสถาปัตยกรรมไทย, (กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539)

[6] สัญชัย ลุงรุ่ง, **สืบสานสถาปัตยกรรมไทย,** (กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), 13.

ภาพที่ 15 ลักษณะปั้นลมของเรือนเครื่องสับ
ที่มา: ศุภกิจ มูลประมุข, บ้านไทยน่าอยู่, (กรุงเทพฯ: กิจศึกษาเทรดดิ้ง, 2543)

เรือนไทยชั้นสูง หรืออาคารทรงไทยชั้นสูง

เรือนไทยชั้นสูง อาคารทรงไทยชั้นสูง หรือบางท่านอาจเรียกว่าสถาปัตยกรรมไทยชั้นสูง เป็นสถาปัตยกรรมที่แสดงเนื้อหา และรูปแบบของการก่อสร้างที่ประณีต วิจิตรบรรจง ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางความคิด และกระบวนการกลวิธี ตัวอย่างเช่น การใช้วัสดุที่มีคุณค่ามาประดับประดา การปิดทอง ประดับกระจก ประดับมุก ฯลฯ เป็นต้น ดังนั้นอาคารสถาปัตยกรรมชั้นสูงจึงใช้ในการตอบสนองคติความเชื่อเรื่องเทวกษัตริย์หรือสมมุติเทพก่อสร้างสำหรับสถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันศาสนาเท่านั้น ดังที่พบเห็นในพระบรมมหาราชวัง เขตพระราชฐานชั้นกลาง คือ หมู่พระมหามณเฑียรและพระมหาปราสาท รวมไปถึงการที่พระมหากษัตริย์ทรงพระอนุญาตให้ใช้สถาปัตยกรรมเฉพาะบางอย่าง เช่น อาคารทรงจั่ว อาคารทรงเครื่องยอด สำหรับวัดวาอารามได้ เนื่องจากมีพระราชศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา

ดังนั้นสถาปัตยกรรมชั้นสูงจึงได้ปรากฏอยู่ภายในเขตพระบรมมหาราชวังและเขตพุทธสถานวัดวาอาราม ทั้งวัดราษฎร์ วัดหลวง ไม่สามารถนำไปก่อสร้าง เป็นอาคารบ้านเรือนของสามัญชนได้ วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างมีทั้งไม้และก่ออิฐถือปูน ทั้งที่ยังคงเป็นแบบเรือนเครื่องสับหรือเป็นอาคารทรงวิหาร ซึ่งจะสามารถพิจารณาตรงส่วนเครื่องบน(หลังคา) ตรงตำแหน่งปั้นลม ปิดรับไขราหน้าจั่วที่มีการคิดประดิษฐ์ออกแบบให้มีรูปลักษณ์วิจิตรสวยงาม กล่าวคือ จากที่เป็นปั้นลมธรรมดาพื้นฐานอย่างเรือนเครื่องผูก และปั้นลมตัวเหงาหรือปั้นลมหางปลาอย่างเรือนเครื่องสับก็ปรับเปลี่ยนรูปร่าง เป็น **“รวยระกา”** ที่ปรากฏตัวรวยทอดยาวลงมาจากอกไก่พาดบนแปลานทุกตัว พักส่วนหัวอยู่ที่เชิงกลอนและแปหัวเสา หรือเริ่มต้นจากตีนผีข้างเชิงแป แล้วทอดตัวไปบนแป แล้วพักส่วนหัวที่เชิง

ภาพที่ 16 อาคารทรงไทยชั้นสูง
ที่มา: พระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพมหานคร

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

กลอน แปหัวเสาหรือแปปลายเต้าของหลังคาตัวล่าง สันหลังตัวรวยปรากฏชี่หรือครีบ เรียกว่า **“ใบระกา”** ส่วนล่างสุดประดิษฐ์เป็นรูปเศียรพระยานาค เรียกว่า **“หางหงส์”** ซึ่งปรกติจะหันหน้าไปทางด้านข้างของหน้าจั่ว แต่ถ้าหันหน้ามาทางเดียวกับหน้าจั่ว โดยการเอี้ยวคอหรือเบือนหน้าเรียก **“นาคเบือน”**[7]

นอกจากปั้นลมแบบรวยระกาแล้วนั้นยังคงคิดประดิษฐ์ดัดแปลงให้มีความแตกต่างวิจิตรสวยงามยิ่งขึ้น โดยเริ่มจากตัวรวยที่ทำคล้ายธรรมชาติของสัตว์เลื้อยคลานแสดงกิริยาอาการเลื้อยของงู หรือ พญานาค เมื่อเลื้อยลงจากที่สูงจะต้องมีการพักลำตัวหรือม้วนตัวเกี่ยวกับสิ่งที่รองรับ เพื่อป้องกันการพลัดตก ฉะนั้นลำตัวรวยจะพาดอยู่กับแปลานตัวที่หนึ่ง ช่วงรวยตรงนี้จะเรียกว่า **“นาคสะดุ้ง”** สูงขึ้นไปที่แปลานตัวที่สองตัวนาคจะทำอาการเกี่ยวกระหวัดยึดแปโดยมีปลายแหลมสะบัด เรียกส่วนนี้ว่า **งวง** หรือ **งวงไอยรา** ดังนั้นแปลานตัวที่สองที่ถูกเกี่ยวกระหวัดนี้จะมีชื่อเรียกว่า **“แปงวง”** เหนืองวงขึ้นไปตัวรวย (หรือตัวพญานาค) จะทอดตรงขึ้นจนถึงอกไก่ เหนืออกไก่จะปรากฏรูปคล้ายหัวนก มีหน้าอก มีปาก มีหงอนเป็นปลายแหลมอ่อนช้อย เรียกส่วนบนสุดของรวยนี้ว่า **“ช่อฟ้า”** ถ้ารูปทรงชะลูดสูงหงอนเพรียวปากงุ้มเข้าก็จะเรียกว่า ช่อฟ้าแบบ **“ปากนก”** หรือ **“ปากครุฑ”** ถ้าปากงอนออก เรียก ช่อฟ้าแบบ ปากปลา หรือ ปากหงส์ และถ้ามีรูปทรงไม่สูง คอสั้นหงอนเตี้ย เรียก ช่อฟ้าแบบ**หัวนกเจ่า** ลำตัวพญานาคตรงตำแหน่งตัวรวยที่ทำคล้ายลำตัวพญานาคเกี่ยวกระหวัดทำอาการสะดุ้งรวมเรียกว่า **“ลำยอง”** หรือ **“ตัวลำยอง”** ถ้ารวมหางหงส์ นาคเบือน ใบระกา ช่อฟ้า หรือ รวมที่หลังคาตับที่ 2, 3 หรือ 4 เรียกรวมกันว่า **“เครื่องลำยอง”**[8]

[7] สมใจ นิ่มเล็ก, **เครื่องบนและงานประดับของสถาปัตยกรรมไทย**, (กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539), 38.

[8] สมใจ นิ่มเล็ก, **เครื่องบนและงานประดับของสถาปัตยกรรมไทย,** (กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539), 43.

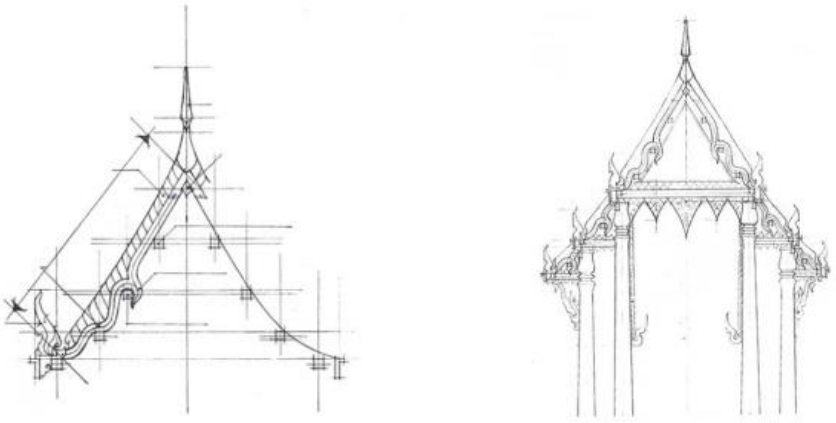

ภาพที่ 17 ลักษณะลายเส้นปั้นลมของเรือนไทยชั้นสูง
ที่มา: สมใจ นิ่มเล็ก, อุโบสถสถาปัตยกรรมไทย, (กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2547)

ภาพที่ 18 ลักษณะปั้นลมของเรือนไทยชั้นสูง
ที่มา: (ซ้าย) พระอุโบสถ วัดหน้าพระเมรุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
(ขวา) พระที่นั่งราชฤดี ภายในหมู่พระมหามณเฑียร พระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 19 ลักษณะปั้นลมที่เปลี่ยนแปลงไปตามฐานานุศักดิ์ของผู้อาศัย

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

จากภาพการเปรียบเทียบรูปร่างของปั้นลม จะเห็นได้ว่ารูปปั้นลมจะคงอยู่ในรูปร่างสามเหลี่ยม หรือสามเหลี่ยมหน้าจั่วคล้ายกัน แต่จะแตกต่างกันไปในรายละเอียด เนื่องจากเหตุผลทางรสนิยม การประดับตกแต่งตลอดจนวิธีการก่อสร้าง แต่ที่ปรากฏลักษณะพิเศษอย่างชัดเจน คือ ปั้นลมของเรือนเครื่องสับและเรือนไทยชั้นสูงที่เส้นรอบนอกถูกบังคับให้อยู่ในโครงสร้างรูปเส้นจอมแห ซึ่งมีลักษณะอ่อนเว้าเข้าด้านใน เพิ่มความอ่อนช้อยมากขึ้น ทั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีนิยมทางความงามในการประดับตกแต่ง แต่สำหรับเรือนเครื่องผูกนั้นสร้างจากวัสดุธรรมชาติที่เน้นการใช้งานเป็นหลัก ฉะนั้นตรงตำแหน่งปั้นลมจะเป็นรูปร่างของไม้ มีลักษณะเป็นเส้นตรงแข็งที่อวางพาดเหนืออกไก่ด้านซ้าย-ขวาตามเหตุผลของการก่อสร้างไม่ได้ถูกจัดแต่งทรวดทรงอะไร จึงเป็นเหตุทำให้รูปสามเหลี่ยมหน้าจั่วและรูปร่างปั้นลมของบ้านเรือนแต่ละประเภทแตกต่างกันไปตามปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวมานั่นเอง

บทสรุป

งานศิลปกรรมถือได้ว่าเป็นภาษาอย่างหนึ่งที่สามารถสื่อสารให้เข้าใจถึงลักษณะทางสังคมอันประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่เปรียบเสมือนเป็นเบ้าหลอมพฤติกรรมของผู้คนในสังคมนั้น ๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นจากสัญชาตญาณการรับรู้ของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยน ปลูกฝัง สืบทอดรูปแบบพฤติกรรม จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียม ศิลปะ วัฒนธรรมตลอดจนการเมืองการปกครอง ซึ่งแสดงออกมาได้อย่างหลากหลายรูปแบบ และผลงานด้านศิลปกรรมก็เป็นรูปแบบในการแสดงออกอย่างหนึ่ง ฉะนั้นงานด้านสถาปัตยกรรมไทยที่ได้ชื่อว่าเป็นงานศิลปกรรมแขนงหนึ่งก็ได้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบและค่านิยมดังกล่าว โดยมีฐานันดรศักดิ์ของผู้คนในสังคมเป็นตัวแปรสำคัญต่อรูปแบบ ซึ่งได้ถูกจัดแบ่งเป็นกลุ่มตามลักษณะเฉพาะของอาคารบ้านเรือนนั้น ๆ อย่างชัดเจน ถึงแม้ว่าจะมีความเกี่ยวเนื่องกับระบบชนชั้นการปกครองที่เข้ามามีบทบาทสำคัญอยู่ส่วนหนึ่ง จึงทำให้เกิดความแตกต่างทางรูปร่างรูปทรง แต่ถ้าพิจารณาด้วยมุมมองของกระบวนการการศึกษา จะเห็นว่าสถาปัตยกรรมไทยแต่ละกลุ่มประเภทนั้นได้แสดงภูมิปัญญาอันเฉลียวฉลาดของคนไทย และปรากฏคุณค่าทางความงามในตัวมันเองอย่างน่าอัศจรรย์ **“เรือนเครื่องผูก”** ที่ถูกสร้างขึ้นจากวัสดุธรรมชาติด้วยวิธีการสร้างแบบง่าย ใช้การ ผูก มัด รัด เกี่ยว เพื่อยึดตรึงโครงสร้างให้แข็งแรง ซึ่งไม่ได้เน้นความสวยงามแต่มุ่งเน้นการใช้งานเป็นหลัก ด้วยลักษณะของพื้นผิวและสีของวัสดุธรรมชาตินั้นช่วยสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมอย่างลงตัว **“เรือนเครื่องสับ”** ใช้ไม้จริงหรือไม้เนื้อแข็ง โดยผ่านการปรุงแต่งผิวอย่างดีประกอบกับวิธีการ กระบวนการก่อสร้างจากช่างฝีมือผู้ชำนาญการ ซึ่งจะเห็นถึงความเป็นระเบียบ มั่นคงแข็งแรง และสง่างาม**“เรือนไทยชั้นสูง”** เป็นสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นจากศรัทธาในศาสนาและองค์พระมหากษัตริย์ ประกอบกับความเชื่อเรื่องสมมุติเทพ หรือ เทวราชา ที่องค์พระมหากษัตริย์เปรียบเสมือนเทพ เทวดา หรืออีกนัยยะคือเปรียบเสมือนองค์นารายณ์อวตาล ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ช่างฝีมือสรรค์สร้างสถาปัตยกรรมที่สุดยิ่งใหญ่อลังการ ถูกประดับตกแต่งด้วยกระจกสีระยิบระยับคล้ายเพชรพลอยอัญมณีอันล้ำค่า การปั้นจำหลักลายลงรักปิดทองสดสุกอร่ามงามตา เพื่อให้สมกับพระเกียรติยศขององค์พระมหากษัตริย์ไทย นอกจากคุณค่าทางความงามดังกล่าวแล้วนั้นยังสามารถเรียนรู้ถึง วิทยาการ วิวัฒนาการการก่อสร้าง อาคารบ้านเรือนที่บรรพบุรุษได้คิดค้น วิธีการ กระบวนการ หลักวิชาการ และวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถี

ชีวิตความเป็นอยู่ได้อย่างเหมาะสมกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว จนกลายเป็นมรดกทางปัญญาอันล้ำค่าที่ควรแก่การศึกษาอย่างยิ่ง

งานด้านสถาปัตยกรรมไทยที่สืบทอดกันมาผ่านวิวัฒนาการทางสังคมหลายยุคสมัยจนมาถึงปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างกว้างขวาง ทำให้รูปแบบของอาคารบ้านเรือนพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ทั้งวัสดุ กระบวนการ วิธีการการก่อสร้าง ตลอดจนการประดับตกแต่งที่มีหลากหลายรสนิยม แต่ถึงอย่างไรก็ตามรูปแบบอาคารบ้านเรือนไทยในอดีตก็ล้วนแต่มีคุณค่าทางการศึกษา จึงควรแก่การเก็บรักษาเป็นมรดกให้อยู่คู่กับสังคมไทยสืบไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

แจ่มจรรยงค์ สุทธิผล. (2558). “การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราวรมหาวิหารจากการประกาศเขตอนุรักษ์โครงการกรุงรัตนโกสินทร์.” วารสารวิชาการ Veridian E-Journal 8, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม): 2937–2952.

ประยูร อลุชาฏ. [น.ณ ปากน้ำ]. (2555). **แบบแผนบ้านเรือนในสยาม.** กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

ปัญจเวช บุญรอด. (2558). “การศึกษาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมวัดสุวรรณดารารามราชวรวิหาร จ.พระนครศรีอยุธยา.” วารสารวิชาการ Veridian E-Journal 8, 3(กันยายน-ธันวาคม): 1229 1241.

ภัทราวดี ศิริวรรณ. (2553). **สถาปัตยกรรมไทย**. ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์.

ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2547). **สืบสานสถาปัตยกรรมไทย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลิขิต ธีระเวคิน. (2550). **วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมชาย น้อยฉ่ำ. (2556). **การเมืองการปกครองของไทย.** กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.

สมภพ ภิรมย์. (2555). **บ้านไทยภาคกลาง.** กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.

สมใจ นิ่มเล็ก. (2531). **สถาปัตยกรรมพระบรมมหาราชวัง.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ (1984) จำกัด.

_____ . (2539). **เครื่องบนและงานประดับของสถาปัตยกรรมไทย.** กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

_____ . (2547). **อุโบสถสถาปัตยกรรมไทย.** กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

ศมประสงค์ ชาวนาไร่. (2550). “ศิลปวัฒนธรรมทางด้านสถาปัตยกรรมไทยชั้นสูง” เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 601101 ศิลปะและวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.